

UCHWAŁA NR XXIV/250/2022
RADY GMINY FABIANKI
z dnia 23 marca 2022 r.

w sprawie przyjęcia Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 - 2024

Na podstawie art. 18 ust. 2 pkt 15 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (t. j. Dz. U. z 2022 poz. 559) oraz art. 176 pkt 1 i art. 179 ust. 2 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz. 447) **Rada Gminy uchwala, co następuje:**

§ 1. Przyjąć Gminny Program Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2024 w brzmieniu stanowiącym załącznik do niniejszej uchwały.

§ 2. Wykonanie uchwały powierza się Wójtowi Gminy Fabianki.

§ 3. Uchwała wchodzi w życie z dniem podjęcia i podlega ogłoszeniu w sposób zwyczajowo przyjęty.

Przewodniczący Rady Gminy
Fabianki

Adam Rejmak

Załącznik
do Uchwały Nr XXIV/250/2022
Rady Gminy Fabianki
z dnia 23 marca 2022 r.

GMINNY PROGRAM WSPIERANIA RODZINY NA LATA 2022 – 2024

Fabianki 2022 rok

Spis treści

I. Wstęp	3
II. Uwarunkowania prawne.....	5
III. Diagnoza środowiska.....	6
3.1. Gminny Ośrodek	7
3.2. Wsparcie w formie świadczeń rodzinnych	8
3.3. Wsparcie w formie funduszu alimentacyjnego	10
3.4. Karta Dużej Rodziny	10
3.5. Świadczenie wychowawcze	10
3.6. Dobry Start	10
3.7. Wsparcie asystenta rodziny	11
3.8. Sprawowanie opieki dla opiekuna prawnego	11
3.9. Opieka instytucjonalna nad dzieckiem	12
3.10. Organizacje pozarządowe	13
3.11. Gminny Zespół Interdyscyplinarny	13
3.12. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych	14
IV. Adresaci programu	15
V. Analiza SWOT	16
5.1. Mocne strony	17
5.2. Słabe strony	17
5.3. Szanse	17
5.4. Zagrożenia	17
VI. Cel główny	18
6.1. Cel szczegółowy 1	18
6.2. Cel szczegółowy 2	19
6.3. Cel szczegółowy 3	19
6.4. Cel szczegółowy 4	19
VII. Partnerzy programu	20
7.1. Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej	20
7.2. Szkoły	21
7.3. Służba zdrowia	21
7.4. Policja	21
7.5. Organizacje pozarządowe	22
7.6. Urząd Gminy Fabianki	22
VIII. Realizatorzy programu	22
IX. Przewidywane efekty	22
X. Finansowanie programu	23
XI. Podsumowanie	23

I. WSTĘP

Gminny program wspierania rodziny na lata 2022-2024 w Gminie Fabianki opracowano w oparciu o art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz.447) w myśl, którego gmina zobowiązana jest do tworzenia gminnego systemu wspierania rodziny.

Rodzina to podstawowe środowisko, które powinno zapewnić bezpieczeństwo emocjonalne dziecku. Oddziałuje w sposób świadomy i nieświadomy na osobowość dziecka, przekazując mu swój system wartości, tradycje, ukierunkowuje jego aktywność i postępowanie na całe życie. Jest najbardziej stabilnym punktem odniesienia w doświadczeniu dziecka. Dlatego, jeśli w funkcjonowaniu rodziny pojawią się dysfunkcje, instytucje i służby zobligowane do wspierania rodziny, zobowiązane są do podjęcia na jej rzecz określonych działań. Problemy występujące w rodzinie często są złożone i wymagają interdyscyplinarnych rozwiązań. Choroba alkoholowa, czy pijaństwo rodziców, przemoc w rodzinie, niewydolność w wypełnianiu funkcji opiekuńczo- wychowawczych, to główne problemy dezorganizujące życie rodzin, którym często towarzyszy również problem ubóstwa, czy długotrwałego bezrobocia. Dlatego rodziny dysfunkcyjne wymagają stałego monitorowania przez pracowników socjalnych, asystenta rodziny, pedagogów szkolnych, pracowników przychodni medycznych, policji, kuratorów sądowych i przedstawicieli innych instytucji, które mają kontakt z rodziną oraz podejmują działania na ich rzecz w oparciu o sprecyzowany plan. Praca z rodziną przedstawicieli służb społecznych powinna być połączona ze wsparciem ze strony środowiska, w tym również bliższych i dalszych krewnych oraz aktywnością własną ze strony rodziny. Ponadto, praca z rodziną powinna być prowadzona przez odpowiednio przygotowaną kadrę, kompetentną i obiektywną oraz podejmowana możliwie jak najwcześniej. Organizując różnorodne formy wsparcia na rzecz rodziny wieloproblemowej, należy docenić i konsekwentnie realizować zasadę podstawowej roli opiekuńczej i wychowawczej rodziny w rozwoju dziecka. Zamiast wyręczać rodzinę w jej funkcjach opiekuńczo - wychowawczych, należy ją wspierać i wspomagać tak, aby przywrócić prawidłowe funkcjonowanie. Stąd założeniem Programu jest wsparcie rodziny naturalnej, już na etapie, gdy problemy zaczynają się pojawiać oraz eliminowanie takich sytuacji, kiedy dziecko musi opuścić własną rodzinę. Zadania związane z opieką nad dzieckiem i rodziną realizowane są przez samorządy gminne, na które nałożono obowiązek opracowanie i realizacja 3 - letnich programów wspierania rodziny. Tak więc samorządy gminne w pełni odpowiadają za funkcjonowanie lokalnego systemu opieki nad dzieckiem i jego rodziną, w

tym również same finansują działania z tego zakresu. W polityce społecznej kwestie dziecka traktujemy z dużą uwagą. Dzieje się tak, gdyż dzieci wymagają szczególnej troski i ochrony, a działalność na ich rzecz powinna koncentrować się przede wszystkim na ochronie praw, wyrównywaniu szans życiowych poprzez ułatwianie dostępu do oświaty, systemu ochrony zdrowia, wypoczynku oraz asekurowania w obliczu ryzyka i różnych zagrożeń życiowych. Tymczasem, mimo wysiłków społeczeństwa, sytuacja dzieci i rodzin w naszym kraju daleka jest od stanu zadowalającego. Dokonujące się w Polsce zmiany, oprócz pozytywnych skutków, powodują pogłębienie wielu negatywnych zjawisk, takich jak np. bezrobocie, spadek dochodów ludności zwłaszcza ludności małych aglomeracji, brak poczucia stabilizacji życiowej i zawodowej, brak poczucia bezpieczeństwa socjalnego, poczucia osamotnienia, różnego rodzaju patologie. Wyżej wymienione zjawiska są przyczyną zagrożeń dla prawidłowego funkcjonowania rodziny. Czynniki te spowodowały zepchnięcie całej rzeszy osób i rodzin do systemu pomocy społecznej. W związku z tym pomoc powinna być nakierowana na wykorzystanie zasobów rodziny, na wsparcie dziecka w rodzinie, w środowisku. Pomoc powinna służyć odbudowie i podtrzymywaniu umiejętności uczestnictwa w życiu społeczności lokalnej i pełnieniu ról społecznych poprzez:

- 1) wspieranie rodziców w ich funkcjach opiekuńczo-wychowawczych;
- 2) wzmocnienie i wyzwalenie zasobów tkwiących w rodzinie;
- 3) poprawę bezpieczeństwa socjalnego, poprawę jakości życia;
- 4) zapewnienie równowagi i sprawiedliwego dostępu do socjalnej, oświatowej i kulturalnej infrastruktury;
- 5) poprawę jakości życia rodzin zagrożonych ubóstwem i innymi problemami społecznymi;
- 6) promowanie zdrowego stylu życia

II. UWARUNKOWANIA PRAWNE

Podstawą opracowania Gminnego Programu Wspierania Rodziny, jest:

- 1) ustawa z dnia 9 czerwca 2011r. o wspieraniu rodziny i pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz.447)
- 2) ustawa z dnia 12 marca 2004 roku o pomocy społecznej (Dz. U. z 2021 r. poz. 2268, 2270, z 2022 r. poz. 66),
- 3) ustawa z dnia 29 lipca 2005r. o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie (Dz. U. z 2021 r. poz. 1249)
- 4) ustawa z dnia 26 października 1982 r. o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. z 2021 r. poz. 1119, 2469),
- 5) ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii (Dz. U. z 2020 r. poz. 2050, z 2021 r. poz. 2469).
- 6) Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych Gminy Fabianki na lata 2018-2027

III. DIAGNOZA ŚRODOWISKA

Podstawowym problemem mieszkańców Gminy Fabianki jest starzenie się społeczeństwa i związana z tym niepełnosprawność oraz przewlekłe schorzenia. Ponadto dużym problemem jest ubóstwo oraz bezrobocie. Z powodu niskich dochodów lub ich brakiem wiele rodzin boryka się z trudnościami w zaspokojeniu podstawowych potrzeb życiowych. W wielu przypadkach występują patologie, niezaradność życiowa, co z kolei wiąże się z zaniedbaniami w obowiązkach domowych i prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo wychowawczych wobec dzieci, a także niepełnosprawnych i schorowanych dorosłych. W wielu przypadkach dzieci nie mają zapewnionej należytej opieki. Długotrwałe bezrobocie wpływa negatywnie na poczucie własnej wartości człowieka. Stres i utrata stabilizacji życiowej często powodują niemożność podejmowania racjonalnych decyzji. Pojawia się apatia, zniechęcenie, agresja wobec najbliższego otoczenia, rodziny czy instytucji.

Lokalna diagnoza dotycząca dysfunkcyjności rodzin w zakresie pełnienia funkcji opiekuńczo - wychowawczych została dokonana na podstawie:

- 1) oceny zasobów pomocy społecznej dla Gminy Fabianki, przygotowanej w oparciu o analizę lokalnej sytuacji społecznej i demograficznej. Zasoby obejmują w szczególności infrastrukturę, kadre, organizacje pozarządowe i nakłady finansowe na zadania pomocy społecznej bez względu na podmiot je finansujący i realizujący. Ocena obejmuje osoby i rodziny korzystające z pomocy społecznej, rodzaje ich problemów oraz ich rozkład ilościowy.

Dane dotyczą 2020 r. i 2021 r.

- 2) sprawozdania rzeczowo – finansowego z wykonania zadań z zakresu wspierania rodziny i systemu pieczy zastępczej
- 3) sprawozdania w zakresie realizacji zadań własnych i zleconych gminie realizowanych przez Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej
- 4) danych Zespołu Interdyscyplinarnego
- 5) sprawozdania Gminnej Komisji Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

3.1 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Fabiankach

Tabela nr 1. Struktura rodzin z dziećmi objętych pomocą GOPS Fabianki.

Struktura rodziny	Liczba rodzin 2020	Liczba rodzin 2021
z dziećmi	167	161
wielodzietne	35	38
niepełne	41	39

Źródło: sprawozdania MRPiPS

Tabela nr 2. Rodziny objęte pomocą GOPS Fabianki z podziałem na liczbę dzieci w rodzinie.

Rodziny z dziećmi								
	Ogółem	Ogółem liczba osób	1 dziecko	2 dzieci	3 dzieci	4 dzieci	5 dzieci	6 dzieci i więcej
2020	167	617	40	51	21	11	3	0
2021	161	619	38	46	23	12	0	3

Źródła: sprawozdania MRPiPS

Tabela nr 3. Przyczyny udzielenia pomocy w przez GOPS Fabianki.

Przyczyny udzielenia pomocy	Liczba rodzin 2020	Liczba osób w rodzinie 2020	Liczba rodzin 2021	Liczba osób w rodzinie 2021
Ubóstwo	232	590	220	495
Sieroctwo	0	0	0	0
Bezdomność	7	7	7	7
Potrzeba ochrony macierzyństwa	44	223	48	254
Przemoc w rodzinie	1	5	2	6
Bezrobocie	199	516	195	483
Niepełnosprawność	101	189	95	198
Długotrwała choroba	169	362	173	387
Bezradność w	58	196	55	191

sprawach opiekuńczo - wychowawczych				
Rodziny wielodzietne	12	70	11	64
Kłęska żywiołowa	0	0	4	13
Rodziny niepełne	39	99	39	108
Alkoholizm	40	70	43	66

Źródło: sprawozdania MRPiPS

Według oceny sytuacji rodzin na terenie Gminy Fabianki bezradność w sprawach opiekuńczo – wychowawczych zdiagnozowano w 58 środowiskach w 2020 r, natomiast w roku 2021 problem ten dotyczył 55 środowisk nie jest to jedyny problem, z którym borykają się rodziny z dziećmi, zazwyczaj są to problemy sprzężone. Przy właściwym wsparciu ze strony odpowiednich służb, a także współpracy ze strony rodziny, są one w stanie zapewnić dziecku właściwy rozwój i w znacznym stopniu daje to szansę na pozostawienie dziecka w biologicznej rodzinie.

3.2 Wsparcie w formie świadczeń rodzinnych

Tabela nr 4. Informacje o rodzinach pobierających świadczenia rodzinne.

L.p.	Wyszczególnienie	Rok 2020	Rok 2021
1.	Liczba rodzin pobierających św. rodzinne	374	360
2.	Liczba rodzin pobierających zasiłki rodzinne w tym:	232	195
2.1.	na 1 dziecko	69	57
2.2.	na 2 dzieci	105	82
2.3.	na 3 dzieci	37	39
2.4.	na 4 i więcej dzieci	21	17
3.	Kwota wypłaconych	1169828,22 zł	995.297,82 zł

Źródło: sprawozdania MRPiPS oraz roczne sprawozdania kierownika z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

Tabela nr 5. Wydatki na świadczenia rodzinne finansowane z dotacji celowej z budżetu państwa oraz liczba świadczeń.

L.p.	Wyszczególnienie	Wypłacone świadczenia rodzinne		Liczba świadczeń	
		2020	2021	2020	2021
1.	Zasiłek rodzinny	800.852,51	675.272,03	6.550	5.422
2.	Dodatki do zasiłku rodzinnego w tym z tytułu:	368.975,71	320.025,79	3.230	2.876
2.1.	Urodzenia dziecka	22.891,20	24.250,96	22	25
2.2.	Opieki nad dzieckiem w okresie korzystania z urlopu wychowawczego	44.749	25.549,00	116	66
2.3.	Samotnego wychowywania dziecka	30.807,25	27.110,40	133	136
2.4.	Kształcenia i rehabilitacji dziecka niepełnosprawnego	46.568,24	41.109,58	415	364
2.5.	Rozpoczęcia roku szkolnego	39.597,01	34.869,04	378	330
2.6.	Podjęcia przez dziecko nauki poza miejscem zamieszkania	901,68	71.147,47	1.114	1.002
2.7.	Wychowania dziecka w rodzinie wielodzietnej	102.092,08	94.859,34	1.052	953

Źródło: sprawozdania MRPiPS oraz roczne sprawozdania kierownika z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

3.3 Wsparcie w formie świadczeń z funduszu alimentacyjnego

Tabela nr 6. Informacje o rodzinach pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego.

L.p	Wyszczególnienie	Rok 2020	Rok 2021
1.	Liczba rodzin pobierających świadczenia z funduszu alimentacyjnego	41	42
2.	Liczba osób (dzieci) uprawnionych do świadczenia z funduszu alimentacyjnego	62	62
3.	Kwota wypłaconych świadczeń	303.287,60	311.209,35

Źródło: sprawozdania MRPiPS oraz roczne sprawozdania kierownika z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej

3.4 Karta Dużej Rodziny

Karta Dużej Rodziny to system zniżek i dodatkowych uprawnień dla rodzin z trojgiem i więcej dzieci, która funkcjonuje zarówno w instytucjach publicznych, jak i prywatnych firmach. Na podstawie Ustawy z dnia 5 grudnia 2014 roku o Karcie Dużej Rodziny w roku 2020 przyjęto 22 wnioski o wydanie karty, zaś w roku 2021 przyjęto aż 34 wnioski.

3.5 Świadczenia wychowawcze

Program Rodzina 500 plus został wprowadzony w 2016 r., to nieopodatkowane 500 zł miesięcznie na każde dziecko, bez kryterium dochodowego. Świadczenie wychowawcze to wsparcie długofalowe. Jednakże od czerwca 2022 roku, obsługę świadczenia przejmuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

Dzięki finansowaniu z budżetu państwa wiele rodzin jest w stanie zaoferować swoim dzieciom większe możliwości rozwoju na różnych płaszczyznach.

3.6 „Dobry Start”

Rządowy program „Dobry start” został wprowadzony 1 czerwca 2018 roku celem programu jest inwestycja w edukację polskich dzieci. To 300 zł jednorazowego wsparcia dla wszystkich uczniów rozpoczynających rok szkolny, począwszy od pierwszej klasy. Świadczenie wypłacane jest bez względu na dochód. „Dobry Start” przysługuje raz w roku na rozpoczynające rok szkolny dzieci do ukończenia 20 roku życia. Dzieci niepełnosprawne

uczące się w szkole otrzymują je do ukończenia przez nie 24 roku życia. Co ważne, rodzina będzie mogła liczyć na wsparcie niezależnie od posiadanego dochodu. Od 2021 roku świadczenie „Dobry Start” jest obsługiwane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

3.7 Wsparcie asystenta rodziny.

Tabela nr 8. Wsparcie w formie asystenta rodziny oraz w formie pieczy zastępczej.

Forma wsparcia	Liczba rodzin		Liczba dzieci	
	2020	2021	2020	2021
Asystent rodziny	11	14	33	37
Pieczą zastępczą			10	10

Źródło: dane własne GOPS

W Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w 2020 r. pod opieką asystenta rodziny znalazło się 11 rodzin, w tym 33 dzieci. Natomiast w 2021 r. wsparciem asystenta rodziny zostało objętych 14 rodzin w tym: 37 dzieci.

W przypadku, gdy rodzice znaleźli się w trudnej sytuacji życiowej i nie są w stanie należycie wypełniać funkcji opiekuńczo wychowawczych wobec dzieci o umieszczeniu dziecka w pieczy zastępczej decyduje Sąd Rodzinny. Natomiast Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie wykonuje postanowienia Sądu, zapewniając opiekę. Gmina właściwa ze względu na miejsce zamieszkania dziecka partycypuje w kosztach związanych z umieszczeniem i utrzymaniem dziecka w pieczy zastępczej.

W 2020 r. i 2021 r. z terenu Gminy Fabianki w pieczy zastępczej przebywało 10 dzieci.

3.8 Sprawowanie opieki dla opiekuna prawnego

Opiekuna prawnego przyznaje Sąd, jeżeli z powodu przeszkód faktycznych lub prawnych opiekun biologiczny jest niezdolny do sprawowania opieki albo dopuszcza się czynów lub zaniedbań, które naruszają dobro pozostającego pod opieką. Jeśli chodzi o wynagrodzenie opiekuna prawnego to przyznaje je sąd na jego żądanie.

Tabela nr 9. Sprawowanie opieki przez opiekuna prawnego

Rok	2020	2021
Liczba opiekunów	1	1
Liczba dzieci	2	9

Źródło: dane własne GOPS

3.9 Opieka instytucjonalna nad dzieckiem.

Gmina Fabianki jest organem prowadzącym i koordynującym działania placówek oświatowych znajdujących się na jej obszarze. Za organizację i funkcjonowanie szkół odpowiada Gminny Zespół Oświaty. W roku 2017 nastąpiła reorganizacja systemu oświaty, która wprowadziła szkoły podstawowe ośmioklasowe. W czerwcu 2020 roku została zlikwidowana Szkoła Podstawowa w Świątkowiznie, z racji małej liczby uczniów do niej uczęszczającej. W związku z powyższym na terenie Gminy Fabianki znajdują się obecnie cztery Szkoły Podstawowe z oddziałami przedszkolnymi.

Na terenie gminy prosperują trzy Niepubliczne Przedszkola. Ogółem liczba dzieci uczęszczających do placówek oświatowych w Gminie z początkiem roku szkolnego 2021/2022 wynosiła 973 osoby i kształtowała się następująco:

- Szkoła Podstawowa w Szpetalu Górnym wraz z oddziałem przedszkolnym – 206 uczniów,
- Szkoła Podstawowa w Nasiegniewie wraz z oddziałem przedszkolnym – 190 uczniów,
- Szkoła Podstawowa w Fabiankach wraz z oddziałem przedszkolnym – 181 uczniów,
- Szkoła Podstawowa w Cyprianie wraz z oddziałem przedszkolnym – 232 uczniów,
- Przedszkole “Mały Miś” w Szpetalu Górnym – 46 dzieci,
- Przedszkole “Aniołek” w Szpetalu Górnym – 39 dzieci,
- Przedszkole “Tęczowy Zakątek” w Fabiankach – 79 dzieci.

W Szkołach Podstawowych działają biblioteki szkolne, funkcjonują w nich również kółka zainteresowań (plastyczne, teatralne, taneczne) rozwijające u dzieci i młodzieży zainteresowania kulturalne i zdolności artystyczne. W Gminie regularnie organizowane są imprezy plenerowe, podczas których promowane jest lokalne dziedzictwo kulturowe. W ostatnich dwóch latach imprez tych było znacznie mniej, przez wzgląd na panującą pandemię. Dużym wsparciem dla rodzin mających problem z zapewnieniem opieki są świetlice szkolne. W każdej szkole zatrudniony jest pedagog szkolny, który w sytuacji kryzysowej jest do dyspozycji rodziców oraz dzieci.

3.10 Organizacje Pozarządowe

Na terenie gminy Fabianki działa Stowarzyszenie „Otwarte Serca”, które swą działalność opiera na pracy społecznej swoich członków. Obejmuje pomocą rodziny wielodzietne, samotne matki ,dzieci i młodzież znajdujące się w trudnej sytuacji życiowej, a także osoby z niepełnosprawnością. Obecnie ma 14-tu podopiecznych.

Dzieci uczęszczają do Oratorium – Świetlicy Wsparcia Dziennego 3 razy w tygodniu, te z odległych terenów parafii, dowożone są przez członków Stowarzyszenia. W Oratorium każdy podopieczny ma zapewniony ciepły posiłek i podwieczorek, zajęcia wychowawczo-dydaktyczno-sportowe. Stowarzyszenie organizuje dla dzieci wyjazdy: zimą w góry na narty, a latem nad morze, a także raz do roku wyjazd na oazę.

W ramach zajęć świetlicowych organizowane są atrakcje takie jak: dyskoteki, wyjścia do buszowisk, na lodowisko, do pizzerii, bale karnawałowe, paczki z okazji Świąt Bożego Narodzenia, wigilię itp. Przez ostatnie lata atrakcje te były zawieszane z racji na pandemię.

Środki pozyskiwane są ze składek członkowskich, zewnętrznych sponsorów oraz darczyńców, ale także z organizowanych festynów, bali charytatywnych, ze sprzedaży własnoręcznie wykonanych stroików bożonarodzeniowych i wielkanocnych oraz przedstawienie Jasełek.

3.11 Gminny Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie

Gminny Zespół Interdyscyplinarny ma za zadanie m.in. diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, następnie podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą w celach zapobiegawczych bądź podejmowanie interwencji w środowisku dotkniętym patologią. W ramach Zespołu Interdyscyplinarnego działają grupy robocze, których celem jest rozwiązywanie problemów związanych z wystąpieniem przemocy w rodzinie. W skład grup roboczych wchodzi przedstawiciele: jednostek organizacyjnych pomocy społecznej, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, policji, oświaty, ochrony zdrowia. W skład grup roboczych mogą wchodzić także kuratorzy sądowi oraz przedstawiciele innych podmiotów, specjaliści w dziedzinie przeciwdziałania przemocy w rodzinie.

Tabela nr 10. Informacje o rodzinach objętych wsparciem zespołu interdyscyplinarnego.

Wyszczególnienie	2020	2021
Liczba założonych „Niebieskich Kart”	22	31
Liczba dzieci w rodzinach z NK	27	26

Źródło: dane własne GOPS

W 2020 r. zostały sporządzone 22 „Niebieskie karty”, natomiast w 2021 r. było ich aż o 9 więcej tj. 31. Są to karty założone głównie przez funkcjonariuszy policji i oświatę. Niestety w większości rodzin dotkniętych przemocą są dzieci, które niejednokrotnie są świadkami lub ofiarami przemocy ze strony najbliższych.

Niepokojące jest to, że względem roku ubiegłego nastąpił drastyczny wzrost „Niebieskich Kart” cz. A. bez wątpienia miała na to wpływ sytuacja jaka działa się w kraju związana z pandemią. Poprzez naukę zdalną szkoły przestały ingerować w sytuację rodzinną uczniów. Wielokrotnie w tych domach rozgrywały się wielkie dramaty małych ludzi, ale poprzez brak kontaktu bezpośredniego ze szkołą, były one tuszowane, a wielokrotnie nie ujrzały światła dziennego. Długotrwała izolacja zarówno młodzieży jak i dorosłych (praca zdalna), sprawiły, że wielu ludzi nie wytrzymało psychicznie i sięgało po różnego rodzaju używki np. alkohol. Długotrwałe przebywanie w domu wszystkich członków rodziny powoduje narastanie konfliktów wewnątrz rodzinnych, które wielokrotnie miały swoje odzwierciedlenie w procedurach Niebieskiej Karty.

3.12 Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych zajmuje się w szczególności rozwiązywaniem problemów uzależnień na terenie gminy Fabianki ściśle współpracując Ośrodkiem Pomocy Społecznej, Zespołem Interdyscyplinarnym, Szkołami z terenu gminy oraz kuratorami zawodowymi. Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych inicjuje oraz monitoruje wszelkiego rodzaju działania związane z edukacją i profilaktyką rozwiązywania problemów alkoholowych. Głównym celami działań Komisji jest prowadzenie działań w celu zapobiegania nadużywania alkoholu oraz środków psychoaktywnych, promowanie zdrowego trybu życia, zwiększenie dostępności pomocy terapeutycznej osobom uzależnionym, integrowania społeczeństwa lokalnego, podejmowanie

działań w zakresie poradnictwa, interwencji wobec osób nadużywających alkoholu i narkotyków, działania związane z przeciwdziałaniem przemocy w rodzinie, prowadzenie rozmów motywacyjnych oraz zwiększanie zdolności osób do radzenia sobie z zaistniałymi problemami alkoholowymi. Podejmowane działania mają za zadanie wsparcie osób uzależnionych i ich rodzin, pomoc rodzinom w trudnych sytuacjach życiowych oraz propagowanie zdrowego stylu życia. Komisja uprawniona jest do podejmowania czynności zmierzających do sądowego orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu, zobowiązania poddania się leczeniu odwykowemu.

Tabela nr 11. Informacje dotyczące zjawiska uzależnienia.

Wyszczególnienie	2020	2021
Liczba osób uzależnionych zgłoszonych do GKRPA	17	12
Liczba dzieci w rodzinach osób uzależnionych	31	22
Liczba skierowanych wniosków o przymusowe leczenie	1	1

Źródło: sprawozdanie GKRPA Fabianki

Gminna Komisja rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Fabiankach liczy 5 członków oraz 1 terapeutę uzależnień. W 2020 r. liczba czynnych kartotek wynosiła 17, w tym 31 dzieci, a 2021 r. było ich tylko 12, w tym 22 dzieci. Mamy więc do czynienia z tendencją spadkową. Komisja finansuje również świetlice dziennego pobytu dla dzieci z rodzin uzależnionych, do których uczęszcza łącznie 14 dzieci.

IV. ADRESACI PROGRAMU

Odbiorcami programu są rodziny z dziećmi zamieszkałe na terenie Gminy Fabianki przeżywające trudności w prawidłowym wypełnieniu funkcji opiekuńczo -wychowawczej oraz rodziny, których dzieci umieszczone zostały w pieczy zastępczej. Wszystkie dzieci wymagają ochrony ich praw i wolności oraz pomocy dla zapewnienia harmonijnego rozwoju. Dysfunkcje rodziny w głównej mierze przyczyniają się do powstawania znacznych deficytów

rozwojowych dzieci. Niewydolność rodziców zaburza zaspokojenie podstawowych potrzeb dziecka, prowadzi to między innymi do niepowodzeń szkolnych, zaburzeń relacji z rówieśnikami oraz izolacji społecznej.

Rodzina jako naturalne środowisko rozwoju dziecka wymaga wszechstronnego wsparcie dla dobra nie tylko dzieci, ale również wszystkich jej członków. Przywrócenie prawidłowego funkcjonowania rodzin jest też największym zyskiem dla społeczności lokalnej.

V. ANALIZA SWOT

Efektywną metodą identyfikacji słabych i silnych stron organizacji oraz badania szans i zagrożeń, jakie stoją przed organizacją jest analiza SWOT.

SWOT to angielski skrót pochodzący od nazw:

STRAUGTS – siły;

WEAKNESSES – słabości;

OPORTUNITIE – możliwości;

THREATS – zagrożenia.

Właściwe opracowanie SWOT jest ważnym etapem wyjściowym do określenia celów strategicznych tworzonych projektów społecznych.

5.1 Mocne strony

- opracowana Gminna Strategia Rozwiązywania Problemów Społecznych
- powołany Zespół Interdyscyplinarny ds. Przeciwdziałania Przemocy w Rodzinie
- działalność Gminnej Komisji ds. Rozwiązywania Problemów Alkoholowych
- instytucje wspierające rodzinę (GOPS, PCPR, Policja, Szkoły, organizacje pozarządowe, świetlice szkolne i dziennego pobytu, służba zdrowia, kościół katolicki)
- zaangażowanie organizacji pozarządowych działających na terenie gminy w rozwiązywaniu problemów społecznych
- zatrudniony asystent rodziny
- dobre rozeznanie środowiska lokalnego przez pracowników służb pomocy społecznej, policji, oświaty
- dobrze rozwinięta baza obiektów sportowo – rekreacyjnych

5.2 Slabe strony

- bierna postawa wobec problemów występujących w rodzinie, niechęć do nawiązywania współpracy z placówkami niosącymi pomoc w tym zakresie
- utrudniony dostęp do poradnictwa specjalistycznego (psycholog, psychoterapeuta, mediator rodzinny)
- brak pozytywnych wzorców w rodzinach dysfunkcyjnych
- ograniczone środki finansowe na realizację założonych programów
- brak animatorów kultury – propagujących zdrowy styl życia
- wyuczona bezradność i roszczeniowość oraz brak współpracy ze strony rodziny w zakresie rozwiązywania problemów
- brak świadomości społecznej o potrzebach i możliwościach w zakresie pieczy zastępczej

5.3 Szanse

- edukacja rodziców
- realizacja rządowych programów i możliwość pozyskiwania funduszy unijnych
- rosnące wsparcie finansowe dla rodzin z dziećmi
- zwiększenie dostępu do poradnictwa specjalistycznego
- zacieśnienie współpracy i przepływu informacji pomiędzy instytucjami wspierającymi rodziny
- promocja rodzinnej pieczy zastępczej

5.4 Zagrożenia

- zanik więzi rodzinnych
- wzrost zachowań patologicznych wśród dzieci i młodzieży
- uzależnienia członków rodziny (alkohol, środki odurzające, Internet)
- zatrudnienie daleko poza miejscem zamieszkania (delegacje, za granicą państwa)
- wzrost kosztów utrzymania rodzin
- niespójność prawa, częste zmiany i trudności w interpretacji przepisów

VI. CEL GŁÓWNY

Wspieranie rodzin przeżywających trudności z wypełnieniem swoich funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

6.1 Cel szczegółowy 1

Zapewnienie bezpieczeństwa socjalnego oraz zabezpieczenie podstawowych potrzeb bytowych dziecka.

Kierunki działań:

- 1) aktywizacja zawodowa i społeczna bezrobotnych rodziców i dorosłych dzieci pozostających w rodzinie,
- 2) wsparcie finansowe i rzeczowe rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji materialno – bytowej,
- 3) poprawa warunków mieszkaniowych rodzinom tego wymagającym,
- 4) dożywanie dzieci i młodzieży szkolnej z terenu gminy,
- 5) monitorowanie sytuacji zdrowotnej dzieci niepełnosprawnych oraz z rodzin dysfunkcyjnych,
- 6) zapewnienie dzieci i młodzieży ze środowisk zagrożonych i dysfunkcyjnych aktywnych form spędzania czasu wolnego i wypoczynku w okresie ferii i wakacji szkolnych.

6.2 Cel szczegółowy 2

Zapobieganie powstawaniu sytuacji kryzysowych wymagających interwencji oraz rozwiązywanie już istniejących.

Kierunki działań:

- 1) monitorowanie sytuacji dzieci z rodzin zagrożonych kryzysem, w których występują problemy ubóstwa, przemocy, uzależnień, długotrwałej choroby lub niepełnosprawności,
- 2) wspieranie i wzmocnianie rodzin w prawidłowym funkcjonowaniu oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi,
- 3) pomoc i opieka specjalistyczna – rozwijanie lokalnego systemu poradnictwa psychologicznego, prawnego i socjalnego oraz doskonalenie wczesnej interwencji w sytuacjach kryzysowych,
- 4) promocja oraz realizacja programów profilaktycznych i psychoedukacyjnych skierowanych do rodziców, dzieci i młodzieży,

- 5) propagowanie i wspieranie działalności kulturalnej oraz sportowej wśród dzieci i młodzieży, a także prowadzenie i rozwój świetlic szkolnych i wsparcia dziennego,
- 6) podejmowanie działań mających na celu integrację dzieci i młodzieży niepełnosprawnej,
- 7) przeciwdziałanie zjawiskom demoralizacji oraz przestępczości wśród nieletnich.

6.3 Cel szczegółowy 3

Praca z rodziną przeżywającą trudności w prawidłowym wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych.

Kierunki działań:

- 1) diagnozowanie rodzin wymagających wsparcia,
- 2) praca socjalna w oparciu o dostępne narzędzia,
- 3) zapewnienie wsparcia rodzinom przeżywającym trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych przez asystenta rodziny,
- 4) motywowanie do podjęcia terapii przez rodziców dzieci ze środowisk dysfunkcyjnych,
- 5) kierowanie rodzin lub osób w rodzinach do programów wspierających, zajęć terapeutycznych,
- 6) objęcie dzieci z rodzin znajdujących się w sytuacjach kryzysowych pomocą psychologiczno – pedagogiczną w placówkach oświatowych,
- 7) zapewnienie dzieciom wymagającym wsparcia zajęć dydaktyczno – wyrównawczych i specjalistycznych,
- 8) objęcie rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych pomocą rodzin wspierających,
- 9) usługi opiekuńcze i specjalistyczne w rodzinach wychowujących dzieci niepełnosprawne, w celu wsparcia rodziców w zapewnieniu należytej opieki w czasie, gdy nie mogą jej sprawować osobiście lub, gdy ich kompetencje są niewystarczające.

6.4 Cel szczegółowy 4

Tworzenie warunków umożliwiających dziecku wychowanie w rodzinie biologicznej.

Kierunki działań:

- 1) wspieranie potencjału rozwojowego rodziny na wczesnym etapie jej funkcjonowania,
- 2) promowanie wartości rodzinnych poprzez organizowanie imprez i spotkań edukacyjnych mających na celu wymianę doświadczeń, uczenie i pogłębianie umiejętności opiekuńczo - wychowawczych, poprawienie relacji rodziców z dziećmi,

- 3) motywowanie osób uzależnionych do podjęcia leczenia, członków rodzin do udziału w grupach wsparcia dla osób współuzależnionych, a sprawców przemocy do udziału w programach korekcyjno – edukacyjnych,
- 4) podejmowanie działań w celu zapewnienia nadzoru kuratora nad nieletnimi pozbawionymi dostatecznej opieki ze strony rodziców,
- 5) zapewnienie dziecku w sytuacji kryzysowej opieki w jednej z form rodzinnej lub instytucjonalnej pieczy zastępczej,
- 6) zabezpieczenie środków na współfinansowanie pobytu dziecka w pieczy zastępczej,
- 7) praca z rodzicami dotycząca przywrócenia umiejętności lub nabycia umiejętności opiekuńczo – wychowawczych w celu umożliwienia dziecku powrotu do rodziny biologicznej,
- 8) koordynacja działań różnych instytucji i służb zajmujących się wspieraniem rodziny.

VII. PARTNERZY PROGRAMU

7.1 Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej

- 1) udzielenie pomocy socjalnej rodzinie (różne formy),
- 2) pomoc asystenta rodziny,
- 3) zapewnienie dzieciom i młodzieży z rodzin ubogich dożywiania w szkole oraz pomoc w przygotowaniu dzieci do szkoły,
- 4) współpraca z innymi instytucjami i organizacjami zajmującymi się problematyką społeczno- rodzinną,
- 5) organizowanie dzieciom wypoczynku podczas wakacji, ferii,
- 6) tworzenie i realizacja gminnego systemu przeciwdziałania przemocy w rodzinie, praca zespołów interdyscyplinarnych,
- 7) inicjowanie działań zmierzających do podniesienia kwalifikacji osób mających w swojej pracy kontakt z ofiarami i sprawcami przemocy,
- 8) prowadzenie stałego monitoringu rodzin wymagających wsparcia, tworzenie i aktualizacja bazy danych rodzin znajdujących się w trudnej sytuacji życiowej oraz zagrożonych trudną sytuacją, a także diagnoza i prognozy środowiska rodzinnego pod kątem występowania czynników ryzyka nieprzystosowania społecznego dzieci i młodzieży,
- 9) typowanie dzieci na kolonie.

7.2. Szkoły

- 1) pedagogizacja rodziców ze szczególnym uwzględnieniem potrzeb rozwojowych ich dzieci oraz umiejętności wychowawczych rodziców poprzez : wzmacnianie systemu norm, wartości gwarantujących prawidłowy przebieg procesu wychowania,
- 2) organizowanie pomocy psychologicznej poprzez organizację warsztatów psychologicznych dla dzieci i młodzieży oraz rodziców z zakresu rozwiązywania problemów i radzenia w sytuacjach trudnych,
- 3) wspieranie potrzeb edukacyjnych dzieci niepełnosprawnych, poprzez tworzenie warunków umożliwiających dostęp uczniom niepełnosprawnych do szkół ogólnodostępnych,
- 4) wspieranie uczniów uzdolnionych poprzez wypracowanie procedur monitoringu uczniów uzdolnionych, wspieranie ich rozwoju, wyróżniania i nagradzania,
- 5) wspieranie idei wolontariatu oraz innych form aktywności społecznej sprzyjających rozwijaniu postaw charytatywnych i filantropijnych w stosunku do osób starszych i pokrzywdzonych przez los,
- 6) ochrona dzieci i młodzieży przed nieprzystosowaniem społecznym, marginalizacją i wykluczeniem społecznym poprzez zapewnienie opieki pedagoga lub psychologa w zespole szkół, realizowanie programów edukacyjno - wychowawczych itp.,
- 7) promocja form aktywnego spędzania wolnego czasu poprzez wspieranie imprez sportowo - rekreacyjnych dla dzieci i młodzieży, zagospodarowanie wolnego czasu podczas ferii, wakacji i popołudniu itp.,

7.3. Służba Zdrowia

- 1) organizowanie bezpłatnych badań profilaktycznych, porad, konsultacji specjalistów,
- 2) edukacja w zakresie zdrowego stylu życia.

7.4. Policja

- 1) organizowanie akcji w zakresie bezpieczeństwa (zarówno wśród dorosłych jak i wśród dzieci i młodzieży w szkole),
- 2) profilaktyka w zakresie uzależnień wśród dzieci i młodzieży - pogadanki w szkole, realizacja programów profilaktyczno - edukacyjnych, programów ilustrujących zagrożenia cywilizacyjne itp.,
- 3) przeciwdziałanie przemocy w rodzinie - prowadzenie procedury " Niebieskiej Karty" , udział w zespole interdyscyplinarnym itp.

7.5. Organizacje pozarządowe

- 1) współpraca z Caritas diecezji wrocławskiej w zakresie udzielenia pomocy żywnościowej rodzinom potrzebującym,
- 2) współpraca ze stowarzyszeniem „Otwarte Serca”

7.6. Urząd Gminy Fabianki

- 1) współpraca ze służbą zdrowia (współfinansowanie programów profilaktyki zdrowotnej itp.),
- 2) tworzenie świetlic dziennego pobytu.

VIII. REALIZATORZY PROGRAMU

- 1) Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej,
- 2) Urząd Gminy,
- 3) Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych,
- 4) Szkoły na terenie Gminy,
- 5) Posterunek Policji,
- 6) Ośrodki Zdrowia,
- 7) Zespół Interdyscyplinarny,
- 8) Powiatowy Urząd Pracy,
- 9) Powiatowe Centrum Pomocy Rodzinie,
- 10) Poradnia Psychologiczno – Pedagogiczna,
- 11) Kuratorzy,
- 12) Organizacje pozarządowe.

W realizacji swoich zadań ww. podmioty winny traktować jako priorytet dobro dzieci i ich rodzin.

IX. PRZEWIDYWANE EFEKTY

1. Zwiększenie aktywności własnej rodziny oraz osób korzystających z pomocy.
2. Poprawa stanu bezpieczeństwa dzieci, młodzieży i rodziny.
3. Zapobieganie wykluczeniu społecznemu rodziny i jej członków.
4. Poprawa stanu zdrowia dzieci i młodzieży, w szczególności poprzez rozwój sportu i rekreacji.
5. Promocja i kreowanie pozytywnego obrazu rodziny.
6. Wzrost świadomości rodzin na temat uzyskania pomocy, wsparcia w różnych dziedzinach.

7. Zintegrowanie działań różnorodnych podmiotów na rzecz wspierania rodziny i jej członków.

X. FINANSOWANIE PROGRAMU

Program będzie finansowany ze środków budżetu Gminy Fabianki, budżetu państwa (programy rządowe) oraz środków pozabudżetowych pozyskiwanych z innych źródeł. Koordynatorem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 - 2024 jest Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Fabiankach.

XI. PODSUMOWANIE

Gminny Program Wspierania Rodziny w Gminie Fabianki na lata 2022 – 2024 zakłada stworzenie optymalnych warunków dla poprawy jakości życia rodzin, w szczególności dzieci. Wsparcie rodziny będzie miało charakter profilaktyczny, ochronny, a rodzinie w pierwszej kolejności zostaną stworzone możliwości samodzielnego zmierzenia się ze swoimi problemami. Niezbędne jest systematyczne podnoszenie świadomości społecznej w zakresie przyczyn i skutków dysfunkcji oraz promowanie rodzinnego stylu życia. Tylko wtedy można zwiększyć szanse na prawidłowe funkcjonowanie w środowisku oraz wykorzystanie własnej aktywności i wewnętrznego potencjału w celu zdobywania nowych umiejętności. Aby osiągnąć zamierzone cele w realizację programu powinny włączyć się aktywne instytucje, placówki i organizacje, które swoimi działaniami wspierają dzieci i rodziny. Spodziewanym efektem realizacji programu ma być polepszenie sytuacji dziecka i rodziny, zwiększenie poczucia bezpieczeństwa socjalnego, ograniczenie patologii społecznej, zminimalizowanie negatywnych zachowań oraz skutecznego systemu wsparcia dla rodziny i dziecka.

Rozpad rodziny, niewydolność wychowawcza, zanikanie poczucia bezpieczeństwa, narastanie konfliktów, a także panująca od dwóch lat pandemia powodują wzrost zjawisk negatywnych, które wymagają ingerencji z zewnątrz, angażując siły i środki społeczne. Długoletnie przebywanie rodziny w sytuacji kryzysowej może spowodować całkowite zerwanie więzi rodzinnych i tym samym umieszczanie dzieci w systemie pieczy zastępczej. Mając na względzie fakt, że rodzina biologiczna jest najbardziej sprzyjającą w prawidłowym rozwoju dziecka należy zadbać o to, by ono jak najdłużej w niej pozostało. Dlatego należy wspierać rodzinę, by prawidłowo wypełniała swoją funkcję. Należy podjąć pracę z rodziną w jej najbliższym otoczeniu i w różnorodnych formach środowiskowych bez potrzeby odrywania

dziecka od rodziny. Wszelkie działania powinny być prowadzone za zgodą rodziny i jej aktywnym zaangażowaniem, uwzględniając zasadę pomocniczości. Chodzi tutaj o obustronny wysiłek zarówno członków rodziny jak i pracowników instytucji pomocy społecznej tj asystenta rodziny i pracownika socjalnego, zmierzający do przywrócenia naturalnych więzów i normalizacji życia rodzinnego. W swoich działaniach pracownicy socjalni, asystenci rodziny mają za zadanie wspieranie i pomaganie, a nie zastępowanie rodziców w wypełnianiu ich funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Jednym z rozwiązań w systemie pomocy społecznej jest możliwość zatrudnienia asystenta rodziny do pracy na rzecz rodzin przeżywających trudności w wypełnianiu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Rola asystenta polega na całościowym wspieraniu rodziny wychowującej dzieci zagrożone wykluczeniem społecznym poprzez podniesienie własnej samooceny, wzbudzanie wiary w lepsze jutro u wszystkich członków rodziny. Działania asystenta mają wspomagać rozwój kompetencji wszystkich członków rodziny.

Pozostawienie rodzin bez fachowego wsparcia i różnorodnej pomocy specjalistycznej spowoduje wzrost zjawiska dalszej degradacji rodzin i skutkować będzie różnorodnymi konsekwencjami, którymi najbardziej zagrożone będą dzieci, dlatego też priorytetem wspierania rodziny jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju jest zapewnienie odpowiednich warunków rozwoju dla dzieci i młodzieży.

Podstawowym założeniem Gminnego Programu Wspierania Rodziny na lata 2022 – 2024 jest utworzenie spójnego systemu wsparcia dla dzieci oraz wsparcia dla rodzin przeżywających trudności w wypełnieniu funkcji opiekuńczo – wychowawczych. Wszelkie działa służb i instytucji pracujących na rzecz dobra dziecka i rodziny, powinny być zintegrowane i uwzględniać prawo do zachowania tożsamości dziecka i jego prawa do utrzymania kontaktów z rodzicami. Wszelkie działania będą zatem koncentrowane nie tylko na dziecku ale także na całej jego rodzinie jako podstawowej komórce społecznej, przede wszystkim w sytuacjach, gdy dziecko zostanie umieszczone poza rodziną biologiczną, w celu odzyskania przez nią funkcji opiekuńczej.

Uzasadnienie

Zgodnie z art. 176 ustawy z dnia 9 czerwca 2011 roku o wspieraniu rodziny i systemie pieczy zastępczej (t. j. Dz. U. z 2022 r. poz.447) do zadań własnych gminy należy m.in. opracowanie i realizacja trzyletniego gminnego programu wspierania rodziny. W świetle założeń ustawy pomoc dziecku i jego rodzinie powinna mieć charakter interdyscyplinarny i być udzielana przez właściwych specjalistów w ramach zintegrowanego lokalnego systemu. Działania i decyzje względem rodziny powinny być podejmowane przy współpracy wyspecjalizowanych służb i instytucji, takich jak pomoc społeczna, szkoła, sąd, policja.

Zgodnie z art. 179 ust. 2 cytowanej ustawy wywołanie uchwały i wprowadzenie trzyletniego programu wspierania rodziny w gminie Fabianki jest zasadne.